

VII Spotkanie Grupy Roboczej ds. CSDDD oraz należytej staranności przedsiębiorstw w obszarach praw człowieka i ochrony środowiska w biznesie

Warszawa, 22 lipca 2026 r.

*Departament Zrównoważonej Gospodarki,
Ministerstwo Rozwoju i Technologii*

Odpowiedzialność cywilna – dodatkowe przemyślenia po spotkaniu 7.07.2026

Czy mają Państwo dodatkowe przemyślenia/uwagi po dyskusji podczas spotkania Grupy Roboczej 7 lipca 2026 r. w zakresie art. 29 CSDDD (odpowiedzialność cywilna) w kontekście:

- zapewniania efektywnego dostępu do skutecznego środka prawnego o którym mowa w art. 2 ust. 3 Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych ("remedy") oraz pełnej rekompensaty na gruncie polskiego prawa
- możliwości wprowadzenia zasady domniemania winy przedsiębiorstwa w przypadku niewykonania obowiązków z zakresu należytej staranności lub odwrócenia ciężaru dowodu w zakresie związku przyczynowego, na wzór rozwiązań w prawie ochrony konsumentów i środowiska
- terminu przedawnienia, o którym mowa w art. 29(3) lit. (a)
- powiązania zadośćuczynienia ("remedy") w ramach mechanizmu skargowego w art. 14 CSDDD z przepisami o odpowiedzialności cywilnej
- orzecznictwa sądów francuskich w zakresie obowiązków Loi de Vigilance, które mogą dotyczyć również CSDDD
- wyzwań w kontekście stosowania przepisów o odpowiedzialności cywilnej w odniesieniu do negatywnych skutków spowodowanych na poziomie partnerów biznesowych z państw trzecich

Definicje w CSDDD

Definicje w CSDDD

„**negatywny skutek**” oznacza negatywny skutek dla środowiska lub negatywny skutek dla praw człowieka;

„**negatywny skutek dla środowiska**” oznacza negatywny skutek dla środowiska wynikający z naruszenia zakazów i obowiązków wymienionych w części I sekcja 1 pkt 15 i 16 oraz w części II załącznika do niniejszej dyrektywy, z uwzględnieniem przepisów krajowych związanych z postanowieniami instrumentów tam wymienionych;

„**negatywny skutek dla praw człowieka**” oznacza skutek dla osób wynikający z:

- i. naruszenia jednego z praw człowieka wymienionych w części I sekcja 1 załącznika do niniejszej dyrektywy i zapisanych w międzynarodowych instrumentach wymienionych w części I sekcja 2 załącznika do niniejszej dyrektywy
- ii. naruszenia prawa człowieka, które nie zostało wymienione w części I sekcja 1 załącznika do niniejszej dyrektywy, lecz jest ujęte w instrumentach dotyczących praw człowieka wymienionych w części I sekcja 2 załącznika do niniejszej dyrektywy, pod warunkiem że:
 - 1) to prawo człowieka może być naruszone przez przedsiębiorstwo lub podmiot prawny;
 - 2) naruszenie tego prawa człowieka bezpośrednio narusza interes prawny chroniony w instrumentach dotyczących praw człowieka wymienionych w części I sekcja 2 załącznika do niniejszej dyrektywy oraz
 - 3) dane przedsiębiorstwo mogło racjonalnie przewidzieć ryzyko wywarcia wpływu na takie prawo człowieka, biorąc pod uwagę okoliczności, w tym charakter i zakres działalności biznesowej przedsiębiorstwa i jego łańcuch działalności, cechy danego sektora gospodarki oraz kontekst geograficzny i operacyjny;

Definicje w CSDDD cd.

„**dotkliwy negatywny skutek**” - negatywny skutek, który jest szczególnie znaczący ze względu na swój charakter, taki jak skutek, który pociąga za sobą utratę życia, zdrowia lub wolności osób lub ze względu na swoją skalę, zakres lub nienaprawialny charakter, z uwzględnieniem jego wagi, w tym liczby osób, których dotyczy lub może dotyczyć, stopnia, w jakim jest lub może zostać zniszczone lub w inny sposób dotknięte środowisko, nieodwracalności skutku oraz ograniczeń co do możliwości przywrócenia – w rozsądnym terminie – sytuacji osób lub środowiska, których dotyczy dany skutek, do sytuacji, jaka istniała przed wystąpieniem tego skutku;

„**dotkliwość negatywnego skutku**” - skala, zakres lub nieodwracalny charakter negatywnego skutku, z uwzględnieniem wagi negatywnego skutku, w tym liczby osób, których on dotyczy lub może dotyczyć, stopnia, w jakim jest lub może zostać zniszczone lub w inny sposób dotknięte środowisko, nieodwracalności skutku oraz ograniczeń co do możliwości przywrócenia – w rozsądnym terminie – sytuacji osób lub środowiska, których dotyczy dany skutek, do sytuacji, jaka istniała przed wystąpieniem tego skutku.

„**czynniki ryzyka**” - fakty, sytuacje lub okoliczności związane z dotkliwością i prawdopodobieństwem wystąpienia negatywnych skutków, w tym fakty, sytuacje lub okoliczności na poziomie partnera biznesowego, takie jak to,

- czy partner biznesowy nie jest przedsiębiorstwem objętym niniejszą dyrektywą lub innymi porównywalnymi obowiązkowymi aktami prawnymi dotyczącymi należytej staranności w zakresie zrównoważonego rozwoju;
- na poziomie geografii i kontekstu, takie jak poziom egzekwowania prawa w odniesieniu do danego rodzaju negatywnych skutków; oraz
- na poziomie sektorów, działalności gospodarczej oraz produktów i usług;

Definicje w CSDDD cd.

„odpowiednie środki” - środki, dzięki którym można osiągnąć cele w zakresie należytej staranności, poprzez skuteczne zaradzanie negatywnym skutkom w sposób współmierny do stopnia dotkliwości i prawdopodobieństwa wystąpienia negatywnego skutku, oraz które są racjonalnie dostępne dla przedsiębiorstwa, uwzględniając okoliczności konkretnego przypadku, w tym charakter i zasięg negatywnego skutku i istotne czynniki ryzyka;

„środki zaradcze” - przywrócenie sytuacji osoby lub osób, społeczności lub środowiska, których dotyczy skutek, do stanu równoważnego lub możliwie najbliższego sytuacji, w jakiej by się te osoby, społeczności lub środowisko znajdowały, gdyby rzeczywisty negatywny skutek nie wystąpił; środki te są proporcjonalne do udziału przedsiębiorstwa w danym negatywnym skutku i obejmują rekompensatę finansową lub niefinansową zapewnianą przez przedsiębiorstwo na rzecz osoby lub osób, których dotyczy rzeczywisty negatywny skutek, oraz, w stosownych przypadkach, zwrot kosztów poniesionych przez organy publiczne w związku z wszelkimi niezbędnymi działaniami zaradczymi;

Definicje w CSDDD cd.

„łańcuch działalności”:

- i. działalność partnerów biznesowych przedsiębiorstwa działających na wyższym szczeblu łańcucha dostaw związaną z produkcją towarów lub świadczeniem usług przez przedsiębiorstwo, łącznie z projektowaniem, wydobywaniem, pozyskiwaniem, produkcją, transportem, przechowywaniem i dostarczaniem surowców, produktów lub części produktów i opracowywaniem produktu lub
- ii. usługi, oraz działalność partnerów biznesowych przedsiębiorstwa działających na niższym szczeblu łańcucha dostaw związaną z dystrybucją, transportem i przechowywaniem produktu tego przedsiębiorstwa, gdy partnerzy biznesowi prowadzą taką działalność na rzecz przedsiębiorstwa lub w jego imieniu, z wyłączeniem dystrybucji, transportu i przechowywania produktu, który podlega kontroli wywozu na podstawie rozporządzenia (UE) 2021/821 lub kontroli wywozu broni, amunicji lub materiałów wojennych, po zezwoleniu na wywóz produktu;

Definicje w CSDDD cd.

„partner biznesowy” - podmiot:

- i. z którym przedsiębiorstwo zawarło umowę handlową związaną z działalnością, produktami lub usługami tego przedsiębiorstwa lub na rzecz którego przedsiębiorstwo świadczy usługi zgodnie z lit. g) („bezpośredni partner biznesowy”); lub
- ii. który nie jest bezpośrednim partnerem biznesowym, ale prowadzi działalność biznesową związaną z działalnością, produktami lub usługami przedsiębiorstwa („pośredni partner biznesowy”);

„relacja biznesowa” – relacja przedsiębiorstwa z partnerem biznesowym;

Definicje w CSDDD cd.

„inicjatywa branżowa lub wielostronna” - połączenie dobrowolnych procedur, narzędzi i mechanizmów opracowanych i nadzorowanych przez rządy, stowarzyszenia branżowe, zainteresowane organizacje, w tym organizacje społeczeństwa obywatelskiego, bądź ich grupy lub związki, w którym przedsiębiorstwa mogą uczestniczyć w celu wspomagania realizacji obowiązków należytej staranności;

„upoważniony przedstawiciel” - osoba fizyczna lub prawna będąca rezydentem Unii lub mająca siedzibę w Unii, dysponująca pełnomocnictwem przedsiębiorstwa w rozumieniu lit. a) ppkt (ii) do wypełniania w jego imieniu obowiązków tego przedsiębiorstwa wynikających z niniejszej dyrektywy;

Definicje w CSDDD

„**interesariusze**” – pracownicy przedsiębiorstwa, jego jednostek zależnych i jego partnerów biznesowych, działające w tych podmiotach związki zawodowe i przedstawiciele pracowników oraz osoby lub społeczności, na których prawa lub interesy mają lub mogą mieć bezpośredni wpływ produkty, usługi i działalność danego przedsiębiorstwa, jego jednostek zależnych i jego partnerów biznesowych, oraz upoważnionych przedstawicieli tych osób lub społeczności;

Definicja przed zmianami w ramach Omnibusu I:

„**interesariusze**” - pracownicy przedsiębiorstwa, jego jednostek zależnych, związki zawodowe i przedstawiciele pracowników, konsumentów oraz inne osoby, grupy, społeczności lub podmioty, na których prawa lub interesy mają lub mogą mieć wpływ produkty, usługi i działalność danego przedsiębiorstwa, jego jednostek zależnych i jego partnerów biznesowych, w tym pracowników, związki zawodowe i przedstawiciele pracowników partnerów biznesowych przedsiębiorstwa, krajowe instytucje zajmujące się prawami człowieka i środowiskiem, organizacje społeczeństwa obywatelskiego, których cele działalności obejmują ochronę środowiska oraz upoważnionych przedstawicieli tych osób, grup, społeczności lub podmiotów;

Pytania do dyskusji

Definicje

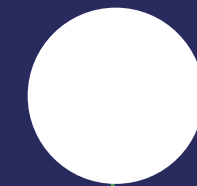
1. Jaka definicja łańcucha działalności? Czy należy wskazać na różnice z definicjami łańcucha dostaw i łańcucha wartości?
2. Jakie elementy są szczególnie istotne w definicjach negatywnych skutków dla praw człowieka, negatywnych skutków dla środowiska, oraz dotkliwych negatywnych skutków?
 - a. czy można wprost wykorzystać te sformułowania, czy też należałoby je przeformułować w procesie odkodowywania ich na potrzeby zapisów w polskim prawie?
 - czy można mówić o ryzyku spowodowania negatywnych skutków oraz o spowodowanych negatywnych skutkach
 - b. czy dążyć do jak największej spójności językowej z istniejącymi ustawami, czy też po wypracowaniu nowego sformułowania dokonać w nich korekty?
 - art. 63r ustawy o rachunkowości mowa jest o rzeczywistych i potencjalnych niekorzystnych skutkach.

Pytania do dyskusji

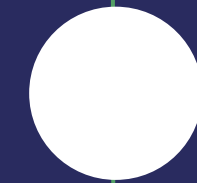
Definicje c.d.

3. Czy na gruncie prawa krajowego istnieją definicje terminów „partner biznesowy”, „relacja biznesowa”, „inicjatywa branżowa lub wielostronna”, „upoważniony przedstawiciel” na które można by było się powołać transponując dyrektywę, czy też należy wprowadzić nowe definicje? Jak powinny one brzmieć?
4. Jak powinna brzmieć definicja interesariusza w ustawie transponującej CSDDD? Czy możliwe jest powołanie się na definicję funkcjonującą na gruncie polskiego prawa?
5. Czy definicja czynników ryzyka z dyrektywy jest wystarczająco precyzyjna? Jak należy podejść do jej ujęcia na gruncie polskiego prawa w momencie, gdy wciąż brak wytycznych Komisji Europejskiej?

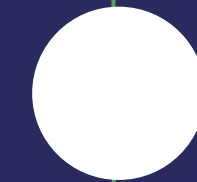
Niezależna weryfikacja zewnętrzna

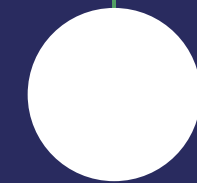
Art. 3 ust. 1 pkt h

Art. 10 ust. 5.

Art. 11 ust. 6

Art. 20 ust. 5

Art. 3 ust. 1 pkt h

„Weryfikacja przez niezależną stronę trzecią” oznacza weryfikację przestrzegania przez przedsiębiorstwo lub części jego łańcucha działalności wymogów dotyczących praw człowieka i wymogów środowiskowych wynikających z niniejszej dyrektywy przez obiektywnego eksperta, całkowicie niezależnego od przedsiębiorstwa, wolnego od wszelkich konfliktów interesów i od wpływów zewnętrznych, mającego doświadczenie i kompetencje w zakresie ochrony środowiska lub spraw dotyczących praw człowieka, stosownie do charakteru danego negatywnego skutku, oraz odpowiedzialnego za jakość i wiarygodność weryfikacji;

Art. 20. ust. 5

Bez uszczerbku dla art. 25, 26 i 29 przedsiębiorstwa mogą korzystać z weryfikacji przez niezależną stronę trzecią dotyczącej przedsiębiorstw w ich łańcuchach działalności lub od nich pochodzącej w celu wspierania realizacji obowiązków w zakresie należytej staranności w zakresie, w jakim weryfikacja taka jest odpowiednia do wspierania wypełniania stosownych obowiązków. Weryfikację przez niezależną stronę trzecią mogą przeprowadzać inne przedsiębiorstwa bądź inicjatywa branżowa lub wielostronna. Weryfikatorzy niezależnej strony trzeciej działają w sposób obiektywny i całkowicie niezależny od przedsiębiorstwa, są wolni od wszelkich konfliktów interesów, wpływów zewnętrznych – czy to bezpośrednich czy pośrednich – oraz powstrzymują się od wszelkich działań sprzecznych z ich niezależnością. W zależności od charakteru negatywnego skutku posiadają doświadczenie i kompetencje w kwestiach dotyczących środowiska lub praw człowieka oraz odpowiadają za jakość i wiarygodność weryfikacji, którą przeprowadzają.

Komisja, we współpracy z państwami członkowskimi, wydaje wytyczne określające kryteria przydatności i metodykę stosowaną przez przedsiębiorstwa w celu oceny przydatności weryfikatorów strony trzeciej, a także wskazówki na potrzeby monitorowania dokładności, skuteczności i integralności weryfikacji przez stronę trzecią.

Art. 10 ust. 5

Gwarancjom umownym, o których mowa w ust. 2 lit. b) i w ust. 4, towarzyszą odpowiednie środki w celu weryfikacji zgodności. Do celów weryfikacji zgodności przedsiębiorstwo może zwrócić się o weryfikację przez niezależną stronę trzecią, w tym za pośrednictwem inicjatyw branżowych lub wielostronnych. Jeżeli gwarancje umowne są uzyskane od MŚP lub umowa zostaje zawarta z MŚP, należy określić sprawiedliwe, rozsądne i niedyskryminujące warunki. Przedsiębiorstwo ocenia również, czy danym gwarancjom umownym MŚP powinien towarzyszyć jakikolwiek z odpowiednich środków dla MŚP wymienionych w ust. 2 lit. e). **Jeżeli środki służące weryfikacji zgodności realizuje się wobec MŚP, przedsiębiorstwo ponosi koszt weryfikacji przez niezależną stronę trzecią. W przypadku gdy MŚP wnosi o pokrycie co najmniej części kosztów weryfikacji przez niezależną stronę trzecią, lub w porozumieniu z przedsiębiorstwem, MŚP może udostępnić wyniki weryfikacji innym przedsiębiorstwom.**

Art. 11 ust. 6

Gwarancjom umownym, o których mowa w ust. 3 lit. c) i w ust. 5, towarzyszą odpowiednie środki, mające na celu weryfikację zgodności. Do celów weryfikacji zgodności przedsiębiorstwo może zwrócić się o weryfikację przez niezależną stronę trzecią, w tym za pośrednictwem inicjatyw branżowych lub wielostronnych.

Jeżeli gwarancje umowne są uzyskane od MŚP lub umowa zostaje zawarta z MŚP, należy określić sprawiedliwe, rozsądne i niedyskryminujące warunki. Przedsiębiorstwo ocenia również, czy danym gwarancjom umownym od MŚP powinny towarzyszyć niektóre z odpowiednich środków dla MŚP wymienionych w ust. 3 lit. f). Jeżeli środki służące weryfikacji zgodności realizuje się wobec MŚP, przedsiębiorstwo ponosi koszt weryfikacji przez niezależną stronę trzecią. W przypadku gdy MŚP wnosi o pokrycie co najmniej części kosztów weryfikacji przez niezależną stronę trzecią lub w porozumieniu z przedsiębiorstwem, MŚP może udostępnić wyniki weryfikacji innym przedsiębiorstwom.

Pytania do dyskusji

Niezależna weryfikacja zewnętrzna

6. Czy proces niezależnej weryfikacji przeprowadzany w ramach dyrektywy powinien być połączony z procesem niezależnej weryfikacji w ramach dyrektywy CSRD, poprzez rozszerzenie zakresu kompetencji biegłych rewidentów?
7. Czy (i w jakim zakresie) należy powiązać ze sobą procesy weryfikacji przeprowadzane w ramach dyrektywy CSDD przez niezależną jednostkę weryfikującą z procesem przeprowadzanym przez jednostkę notyfikującą w ramach rozporządzenia EUBR?
8. Jaki poziom doświadczenia i kompetencji w zakresie praw człowieka lub kwestii środowiskowych musi posiadać ekspert przeprowadzający niezależną weryfikację?
9. Czy podmiotem odpowiedzialnym za akredytację niezależnych jednostek weryfikujących powinno być Polskie Centrum Akredytacji, a może inny podmiot/podmioty?
10. Czy zapisy ustawy transponującej dyrektywę CSDD powinny w sposób szczegółowy regulować przebieg procesu wnioskowania i udostępniania wyników procesu weryfikacji (o którym mówi art. 10 ust. 5)?

Sprawy różne

- **Komisja Europejska wydłużyła czas do udziału w konsultacjach w zakresie wytycznych dot. CSDDD do 14 sierpnia br.**
- **Pierwsze spotkanie podgrupy roboczej ds. relacji z dostawcami w procesie należytej staranności w ramach CSDDD odbędzie się 27 lipca br.**
- **Kolejne spotkania Grupy Roboczej odbędą się we wrześniu br. (prace nad harmonogramem).**
- **W październiku br. MRiT planuje organizację warsztatów dla członków Grupy Roboczej**

Dziękujemy za uwagę!